

Eich cyf/Your ref CG/PO/169/2024
Ein cyf/Our ref CG/PO/169/2024

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Pob Aelod o'r Senedd
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

25 ain Mehefin 2024

Annwyl Aelod o'r Senedd,

Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) - Gwelliannau'r Llywodraeth

Rwy'n amgáu manylion gwelliannau'r Llywodraeth a gyflwynwyd i Fil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru), ynghyd ag esboniad o'u diben a'u heffaith.

Bydd yr Aelodau'n sylwi fy mod wedi cyflwyno gwelliant i ddileu adran 64 o'r Bil, sef adran a fewnosodwyd gan welliant anllywodraethol yng Nghyfnod 2. Hoffwn nodi fy rhesymau dros wneud hynny ac egluro fy mhryderon difrifol ynghylch y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys yn adran 64, a gofyn am eich cefnogaeth dros y gwelliant hwnnw.

Yn fyr, mae adran 64 yn creu trosedd newydd o ddichell, ac yn anghymhwysio unigolion a gafwyd yn euog o'r drosedd honno rhag bod yn Aelod o'r Senedd, neu rhag ymgeisio i fod yn Aelod am gyfnod o 4 blynedd o ddyddiad yr euogfarn. Er fy mod yn cytuno â'r egwyddor bwysig o wella atebolrwydd yr Aelodau am ddatganiadau twyllodrus y maent yn eu gwneud, rwyf o'r farn bod y darpariaethau presennol yn anymarferol ac mae gennyf bryderon sylweddol ynghylch egwyddor creu trosedd lefaru newydd a fyddai'n gymwys i Aelodau o'r Senedd ac ymgeiswyr ar gyfer aelodaeth o'r Senedd. Rwy'n ofni y byddai'n arwain at ganlyniadau anfwriadol.

Mae braint seneddol, yn enwedig rhyddid seneddwyr ac eraill sy'n cymryd rhan mewn trafodion i lefaru'n rhydd heb ofni camau troseddol neu sifil yn y llysoedd, wedi bod yn un o egwyddorion sylfaenol ein democratiaeth ers Deddf lawnderau 1688. Cafodd yr egwyddor ei hymgorffori yn setliad datganoli Cymru ar ffurf fwy cyfyngedig gan adran 42 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, sy'n rhoi i unrhyw un sy'n cymryd rhan yn nhrefodion y Senedd fraint absoliwt at ddibenion cyfraith difenwi. Mae hyn yn cynnwys camau difenwi sifil a throseddol.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Mick.Antoniw@llyw.cymru
Correspondence.Mick.Antoniw@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rwy'n arbennig o ymwybodol nad yw braint Senedd yn bodoli er budd Aelodau o'r Senedd. Mae'r fraint yn bodoli i hybu effeithiolrwydd y ddeddfwrfa ac er budd pobl Cymru. Mae'n dilyn (yn nhermau Siarter Hawliau Dynol Ewrop) y nod cyfreithlon o ddiogelu rhyddid i lefaru yn y ddeddfwrfa a chynnal y gwahaniad rhwng pwerau'r ddeddfwrfa a'r farnwriaeth.

Mae adran 64 o Fil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) yn gwrthdroi'r egwyddor sylfaenol hon yn ein cyfansoddiad ac yn creu risg ddifrifol o rwystro dadlau gwleidyddol a thanseilio craffu effeithiol ar y llywodraeth. Mae'n darparu ar gyfer trosedd lefaru fwy eang a fyddai'n gymwys i Aelodau o'r Senedd ac ymgeiswyr ar gyfer aelodaeth o'r Senedd na'r hen droseddau difenwi. Mae'n ei gwneud yn drosedd i wneud neu gyhoeddi datganiadau sy'n ffug neu'n dwyllodrus er mwyn camarwain yn fwriadol, a chyda'r bwriad o gamarwain, ni waeth a yw'r datganiad yn achosi unrhyw niwed penodol, yn wahanol i'r hen drosedd enllib difenwol pan oedd rhaid dangos niwed i enw da person. Mae hefyd yn gymwys i ddatganiadau a wneir y tu mewn a'r tu allan i'r Senedd, gan roi o'r neilltu y fraint sy'n gymwys i drafodion y Senedd.

Er bod y bwriadau sylfaenol y tu ôl i'r ddarpariaeth yn ymddangos yn foesol gywir, mae'r drosedd newydd arfaethedig yn wyriad radical oddi wrth normau cyfansoddiadol modern yn y wlad hon, ac mae ganddi'r potensial i wneud llawer mwy o niwed na daioni. Nid wyf yn gorbwysleisio fy mhryderon pan wyf yn dweud mai dyma'r math o gyfraith droseddol a ddefnyddid fel ffordd o atal anghydfurfio yn y gorffennol pell yn y wlad hon, ac a ddefnyddir o hyd at y diben hwnnw mewn gwledydd eraill heddiw. Rwy'n pryderu y gallai'r bwriadau da sydd y tu ôl i'r ddarpariaeth hon gael eu camddefnyddio yn y ffordd honno eto yma o dan amgylchiadau gwleidyddol gwahanol.

Yn ogystal â'm pryderon ynghylch egwyddor creu trosedd fel yr un yn adran 64 o'r Bil, mae gennyf hefyd bryderon ymarferol ynghylch gweithredu'r Bil. Mae gan y ddarpariaeth sawl nam technegol difrifol sy'n effeithio'n andwyol ar ei heglurder a'i heffeithiolrwydd. Mae risg hefyd y gallai'r Bil gael ei atgyfeirio at y Goruchaf Lys. Byddai hynny'n gohirio gweithredu'r Bil ac yn atal diwygiadau rhag cael eu gweithredu cyn etholiad nesaf y Senedd. Neu fel arall, pe bai Ysgrifennydd Gwladol Cymru yn arfer ei bŵer o dan adran 114, byddai hynny'n atal y Bil rhag cael y Cydsyniad Brenhinol a dod yn ddeddf o gwbl.

Yn ogystal, nid ymgynghorwyd â chynrychiolwyr yr heddlu na'r system gyfiawnder, i ddeall y materion ymarferol a gweithredol yn sgil y drosedd newydd hon. Credaf ei bod yn anghyfrifol deddfu ar fater heb unrhyw ddealltwriaeth o'r goblygiadau o ran adnoddau i'r Heddlu ac o'r risg o gwynion blinderus – a'r effaith y gallai cwynion o'r fath ei chael ar Aelodau. Nid wyf yn credu bod dibynnu ar wastraffu amser yr heddlu fel rhwystr o reidrwydd yn ddigonol. Pan ddaeth Deddf Troseddau Casineb a Threfn Gyhoeddus (Yr Alban) i rym ym mis Ebrill eleni, cofnododd Heddlu'r Alban dros 3,000 o gwynion o fewn y 48 awr gyntaf a thros 7,000 o gwynion yn ystod yr wythnos gyntaf – a hynny'n dilyn cyfnod gweithredu tair blynedd o hyd rhwng pasio'r ddeddfwriaeth yn Holyrood a'r dyddiad y daeth i rym.

Nid wyf yn meddwl ei bod yn briodol rhoi effaith i newid mor bwysig i gyfraith gyfansoddiadol yn ystod camau gwelliannau Bil Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru). Mae'r Bil yn ymwneud â materion gweinyddol amrywiol mewn perthynas ag etholiadau datganoledig a chyrff etholedig yng Nghymru. Er bod y Bil yn ymdrin ag anghymhwysio rhywun o swydd etholedig, nid wyf yn meddwl bod hynny'n cwmpasu creu troseddau gwleidyddol newydd y gellir wedyn gwneud rheolau anghymhwysio yn eu cylch. Nid ystyriwyd y mater hwn yn ystod craffu Cyfnod 1 y Bil, ac mae'r mater yn haeddu ystyriaeth lawn. Credaf y gallai'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad ddarparu hynny, gan roi cyfle gwirioneddol i'r rhai yr effeithir arnynt (sef pawb yng Nghymru) ystyried cynigion manwl a gwneud sylwadau.

Rwyf o'r farn ei bod yn briodol y rhoddir i'r Pwyllgor yr amser a'r lle i ystyried y mater hwn fel rhan o'i ymchwiliad i Atebolrwydd Aelodau Unigol o'r Senedd, fel y bydd datblygu un system

integredig a chydlynol ar gyfer delio ag achosion o dorri'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau o'r Senedd yn parhau i fod yn bosiblwydd. Rwy'n pryderu y byddai adran 64 yn creu dull tameidiog o weithredu, gan ei bod yn creu proses gyfreithiol ar wahân yn benodol er mwyn mynd i'r afael â dichell fwriadol yn hytrach nag ystyried y mater hwn fel rhan o'r darlun ehangach o ran atebolwydd aelodau.

Mae'n bwysig ystyried hefyd ddulliau amgen o sicrhau gonestrwydd Aelodau, ac er mai mater i'r Pwyllgor yw ystyried y dulliau amgen hyn, credaf y gallai'r rhain gynnwys:

- Ei gwneud yn bosibl diswyddo Aelod am ddichell drwy broses y Safonau Ymddygiad, wedi'i chryfhau gan system adalw, gan roi'r pwerau i ddiswyddo Aelod yn nwylo etholwyr.
- A ddylai hyn gynnwys diwygio'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau o'r Senedd i gynnwys safon benodol ynghylch dichell, wedi'i nodi mewn ffordd debyg i'r ffordd y mae wedi'i nodi yn adran 64 ar hyn o bryd, ac opsiynau i gynnwys hyn mewn deddfwriaeth.
- A yw'n bosibl ac yn briodol datblygu proses lle caiff person y canfyddir ei fod wedi dichellu'n fwriadol ei anghymhwyso'n awtomatig, ond heb greu trosedd.

Rhoddais dystiolaeth i'r Pwyllgor ar 17 Mehefin. Dywedais fod y Llywodraeth wedi ymrwymo o hyd i weld y ddeddfwriaeth hon ar waith erbyn 2026 – deddfwriaeth a fydd wedi cael budd o'r prosesau craffu manwl sy'n dilyn ystyriaeth benodol, ac nid o gael ei hychwanegu at Fil ynghylch gweinyddu etholiadol yn y camau gwelliannau.

Byddaf yn hapus i barhau i gyfrannu at waith y Pwyllgor, ac mae'r llywodraeth yn barod i helpu i weithredu argymhellion y Pwyllgor a gymeradwyir gan y Senedd.

Yn gywir,

Mick Antoniw AS/MS
Y Cwnsler Cyffredinol
Counsel General

ELECTIONS AND ELECTED BODIES (WALES) BILL –STAGE 3 GOVERNMENT AMENDMENTS

This table provides information about the amendments tabled in the name of Mick Antoniw MS on 21 June 2024

No.	GOVERNMENT AMENDMENT	GWELLIANT Y LLYWODRAETH	PURPOSE AND EFFECT
1	Section 40, page 35, line 19, after ‘ties’, insert ‘(including local ties connected to the use of the Welsh language)’.	Adran 40, tudalen 35, llinell 18, ar ôl ‘lleol’, mewnosoder ‘(gan gynnwys cwlwm lleol sy’n gysylltiedig â defnyddio’r Gymraeg)’.	<p>The purpose is to include the Welsh language as an example of a local tie at section 40.</p> <p>The effect is that the Democracy and Boundary Commission for Wales must consider whether any local ties relating to the Welsh language would be broken when considering whether to make recommendations for changes to the electoral arrangements for a principal area.</p>
2	Section 44, page 37, line 1, leave out ‘in review reports’.	Adran 44, tudalen 37, llinell 1, hepgorer ‘mewn adroddiadau adolygu’.	The purpose and effect is to broaden the scope of the provision beyond the content of review reports.
3	Section 44, page 37, after line 12, insert – (3) Before making a report under section 35(2), 36(3) or 36(4), the Commission or a principal council (as the case may be) must have regard, in particular, to any representations	Adran 44, tudalen 37, ar ôl llinell 12, mewnosoder – (3) Cyn llunio adroddiad o dan adran 35(2), 36(3) neu 36(4), rhaid i’r Comisiwn neu brif gyngor (yn ôl y digwydd) roi sylw, yn benodol, i unrhyw sylwadau a gafwyd oddi	<p>The purpose is to clarify that the orthography of the name or proposed name of an electoral ward is a matter to be considered as part of a review process.</p> <p>The effect is to require the Commission or a principal council to give proper consideration to any representations made by the Welsh Language</p>

No.	GOVERNMENT AMENDMENT	GWELLIANT Y LLYWODRAETH	PURPOSE AND EFFECT
	received from the Welsh Language Commissioner on the orthography of the name or proposed name of an electoral ward to which the report relates.’.	wrth Gomisiynydd y Gymraeg ynghylch orgraff enw ward etholiadol, neu orgraff enw arfaethedig ward etholiadol, y mae’r adroddiad yn ymwneud â hi.’.	Commissioner about the orthography of electoral ward names or their proposed names during a review process.
4	Section 51, page 41, after line 28, insert – () in paragraph (c), after “ties” insert “(including local ties connected to the use of the Welsh language)”.’.	Adran 51, tudalen 41, ar ôl llinell 28, mewnosoder – () ym mharagraff (c), ar ôl “lleol” mewnosoder “(gan gynnwys cwlwm lleol sy’n gysylltiedig â defnyddio’r Gymraeg)”.’	The purpose is to include the Welsh language as an example of a local tie at section 51. The effect is that the Democracy and Boundary Commission for Wales or a principal council must consider whether any local ties relating to the Welsh language would be broken when considering whether to make recommendations for changes to the electoral arrangements of a community.
5	Page 56, line 15, leave out section 64	Tudalen 56, llinell 14, hepgorer adran 64.	The purpose and effect is to remove section 64 of the Bill which makes provision for a new criminal offence of deception and related disqualification rules from membership of the Senedd.